

نشانی

مصنف

جناب الاخلاق میراجہ گروہاری پرشاد صاحب بمبئی راجہ بہادر متخلص بہ باقی بزم آرا

امری ریاست حیدرآباد دکن

کہ باعانت جناب میراجہ بہادر مدوح

بطور ضمیرہ نظم اخبار لکھنؤ شایع کردہ میشود

در طبع نظم اخبار موسومہ لکھنؤ پریس

(کہ یادگار جناب میراجہ مدوح الشان است)

باہتمام منشی وارکا پرشاد و افق حلینہ طبع پذیرفت

۱۵۵۷

~~۱۵۵۸~~

۵۵۷

منشآت باقی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

آغاز نامہ بنام بچو نے چون نہایم کہ نہ نامے دار و نہ نشانے و زبان خامہ بہ حمدی جلوتی جگر نہ
کشایم کہ نہ نشانے دار و نہ مکانے محبوبی ست بہ محلہ نیز نہ پر وہ نشین کہ دنیا و ما فیہا عاشق
جمال لایزال اوست و سالاریست بہ شعبہ قدرت جلوہ گرین کہ محمد مصطفیٰ و احمد مجتبیٰ در عالم
تقنید مختار صد و را حکام بے زوال او۔

اما بعد فانی البیاد گرد ہاری پر شاو بہ زبان بے زبانی حسیں چند بہ زبان قلم می سپارد و
با وجودت بیش بیانی بیان کر تر خود را بہ حیطہ تسطیر سے آرد و آن نثریت بے نظم کہ گاہ گاہ در
عالم اسباب از دلش رنج و عبارتست پریشان کہ بہ حسب اتفاق بہ پاس خاطر احباب بخاطر
نشویافتہ درین مجموعہ بہ یکجا بخیزد بہ منشآت باقی پیش موسوم کرد و بطور یادگار در عالم عسافی
باقی گذاشتہ

اطہار مذہب و توحید بطرز مزاجیہ

اگر دیرست آتش بجان پروردہ اوست و گر گویہ جامہ سیاہ در بر کردہ او کا فرم خار راہ

دین دارم برق آفت ز نار نمی گروم محراب خدا پرستم ابرو سے صنم ست و غوغا سے ناتویں
کنشتم صدا سے بلیک حسرت

رباعی مولفہ

درد ویر و حسرت قرار و منزل تا چند در خود بطلب اگر خدا سے طلبے	فکر اسلام و کفر سے دل تا چند تا چند ز زانہ خویش غافل تا چند
--	--

نہ با کفر مگر کی نہ با ایمان جنگے چنانچہ معرفت منزل سیزا ہے دل سے فرماید۔

رباعی

ہر چند طریق کفر و دین میوب است گو کعبہ و دیر بر سر ہم شکنند	منظور اگر تویی ہمہ محبوب است از جنگ دوستگ آتشم مطلوب بہت
--	---

فقرات لائمانی مادہ تاریخ جلوس حضرت سلطانے

فرد زندہ خاندان اصفیہ - مستحسن دوومان نقش بند یہ - نظام الملک لقب
سکندر وقت سکندر حسب - حضور حیدر آباد - سیدگان عالی فرزندہ نیاد - نواب علی
انقلاب ناصر الدولہ بہادر دام الصفا - وزاد غیبی غنہ و مہار جہ -

فقرات جلوس افضل الدولہ کہ بعد ناصر الدولہ سند آراشد بند

گزیدہ خاندان نقش بند یہ - سنجیدہ دوومان حاتم نشان اصفیہ - بہت سند رسالت
صلابت خشم - تمام مالک نظام - سکندر رحمت حامی اسلام - فرزندہ طالع بہاول
مقام

ناصر دولت قاسمہ عالی حسب - افضل اصحاب کرم - عطا بخش ارباب ہم - موجب زہمت
 مملکت حیدرآباد - سبب عدل افزائے فرزندہ بنیاد - شہ عدالت پیرائے زمان و زمین
 افضل الدولہ بہادر و کن - و ام دولتہ و زاد ادج احتشامہ -

قلعہ جلوس تنہیت مانوس فرزندہ حسب سکنہ رنہب - اذیاسیاب اقبال - اردوان اجلال
 اودا اودا گویاں بال - چنگش خچال - شنگل جبال - خسرو شیرین خصال - جمشید بزم - رستم بزم
 پنگر جنگ - پشنگ آہنگ - تمتمن تن - ساسان سان - سیاوش کوش - بنوشان شان
 فرشتید فرزیان اختر - منوچہر جہر - مہراب مہر - ہندیار یار - بہرام شکار - کابوس کوس
 فریدون علم - نعمان نعم - فرخ زاد فرخ شیم - ازاد ششم ششم - اردشیر بہت - بہمن مرتبت
 عدل - حاتم بذل - فریبرز گزرسام حسام - تور زور - جمہور جمہور فیروز بخت میلان تخت
 شاد کام کام آصف نام - کسر ابار گاہ - نواب میہ - یوب علیخان بہادر - نظام الدولہ نظام الملک
 آصفیہ خلد الملک و ادام الملک و ولتہ و سلطنتہ کہ - سلک نظم کشیدہ بودہ - نگارش نمودم

نظم

<p>از سر ذیانت ریاست قیام این بر رضانت شدہ قیام آن چو شد را ہی دار السلام آن ز جهان رفت چو بانیک و نام سلطنتش باد بہ گیتی دوام روشن از دہاد دل خاص و عام</p>	<p>نشت چو محبوب علی خان رئیس افضل دولت بہ رضا خان سپہر این پئے اسلام سلامت بانہ این بدکن باد بہ نام آورے مملکتش باد بتالم بسیط بہت ز میلاد چہ راغ و کن</p>
---	---

سال جلوسش دل باقی به گفت
جان جهان مالک ملک نظام

از آنجا که نیرخت حضرت جهانبانی و اختر دولت سلطانی از مشیت یزدانی روز بروز بر فلک اعلا
اوج گیر و ارتقا پذیر بود سید صدرالدین معتمد دیوانی علاقه صر فخاص بر وقت جلوس از اول عقیدت
مانوس به مراد دریافت چگونگی اقبال و جاه و جلال آن در ذالک آمانی و آمال که عمر و دستم
سالی بر تخت خلافت جلوه افروز کردید بطور فال و دیوان حافظ نظر تعمق انداخت این
دو شعر مبارک را سر تاج صفحہ تفول یافت

دل رسیده ما را رفیق و مونس شد
بغزده سسلا آموز صد مدرس شد

ستاره بدر خنید و ماه مجلس شد
بنکار من که بکنت زلفت و خط نشت

سبحان اللہ یونانیو آثار از مجندی و نخت بلندی بحسب مضمون شعر حافظ بوضوح
انجامید و به حسن تربیت استادلم یزل روز بروز امتیاز خیر و شکر و اشتیاق حصول
علم و سنه و مزاج و حاج مبارک متاثر گردید یعنی شوق شعر و سخن و مذاق کمال و فن و در
طبع بهایون آن مالک مالک و کن جلوه ظهور کشید بقصد و در عمر شانزده سالگی روز یکم این اتم
تایم الخدیست یزرنیو تفهیم و تدبیر پس منوال بطملی سعادت باریابی حاصل و پشت بزبان
کرامت ترجمان ارشاد فرمودند که مابدولت و اقبال براد است دراک جاه و جلال خویش
در دیوان حافظ انگشت تفول زویم این غزل نیز رسید و این شعر بر سر صفحہ الموح گردید
تمامی غزل را به لجه فارسیان بخوانید و مضمون اصل شعر فال را که خلاصه معنی آن مفهومی نمیشود
بمعرض رسانید ما شاء الله شعر فال چیست که هر شعر آن غزل بهایون خالی از بشارت اشارت
القبای سلطنت و اوج دولت نیست و آن غزل نیست

غزل

تاج شاهی را فروغ از لولوی لالای تو
 از گلام خسروی رخسار سه سیاهی تو
 روشنائی بخش چشم اوست خاک پایی تو
 سایه اندازد همای چتر گردون سایی تو
 نکته هرگز نشد فوت از دل دانای تو
 عطوی خوش لجه یعنی کلک شکر خای تو
 راز کس مخفی نماند بانسروغ راسی تو
 جرعه بود از زلال جام جان افزای تو

ای قباوی بادشاهی راست بر بلا سے تو
 آفتاب حسن را هر دم طلوع می دهد
 گرچه خورشید فلک چشم و چراغ عالمست
 جلوه گاه طایر اقبال گرد و سر کعب
 در رسوم شرع و حکمت با هزاران اختلاف
 آب حیوانش ز سفار بلاغت می چکد
 عرض حاجت در خریم خرمست محتاج نیست
 آنچه اسکندر طلب کرد و تباریکی نیافت

خسرو پیرانه سر حافظ جوانی میبند
 بر امید عفو جان بخش جهان بخشای تو

غمگند حسب الحکم تمامی غزل بر خواندم و مراد معنی اصل شعر تقول بمرض رساندم اصل شعر
 تقول این است

آنچه اسکندر طلب کرد و به تباریکی نیافت
 پوشید نماند که مراد معنی اصل شعر تقول باین تشریح گذارش کردم که خداوند اسکندر جاه پناه
 مغفرت منزل جدا مجد گرامی تماشای که در دل میداشتند و از ان کامیاب نشدند بحسب
 فتوای این شعر بجزرت جهان بانی حاصل خواهد گشت و گوهر مرام و نقد کام خداوندی بوفیق
 مراد ولی به دست خواهد شد چنانچه به فرط جوهر شناسی و قدر دانی معنی استعاره شعر اشاره
 پسند خاطر خاطر بلذات عالی افتاد او سبحانه جل شانه تشریح معنی مستحیله را رقم را بدرج تصدیق

صفت غیر منقوط در مدح مدارالمهام

سالک مسالک عدل و داد مالک جمالک صلاح و سداد اسوه علم و عمل عمده ملک و ملل با سواد
 صود و علامه مطلع بهر و دلا در اسطار کرم گوهر و ابراهیم بوسه ساس اسلام کام و ده مرام
 مرام ده کام ممد راه و رسم عطار عام مدارالمهام کرام جارس مالک محروسه سرکار حد و محدود
 ملک را حصار کرم عصر حاکم دهر سرور او دار اکرام اعصار مد عالم آمر حکم محکم اسد سراس عطار
 آسایس محور داد با مراد کادوس در گاه دارا در سام حسام کسرا عسکر داور دادگر بسرو دار
 دلاور محرم اسرار بر سالادام الکرملکه و عدله

داور عدل و داد سجد اطوار	سرور کامگار سه سالار
مده و عهد اکرم آ مر ا	حاکم عصر اسوه رؤ سا
حم او مر هم دل عالم	مهر او هم دوار در دو عالم
حکم او ملک را حصار آمد	در و او د عهد را مدار آمد
ملک هم دار و و ملل دارد	علم هم دار و و عمل دارد
طایع سعاد او همه مسود	در حد حاسد او همه محسود
حکم آرام در همه دارد	گرگ را حارس رسه دارد
علمار او داد او کامل	صلهار او اول حاصل

همه او را مراد و کام مرام
 داور داد گرد با و مرام

بقیه مدح مدارالمهام در صفت منقوط

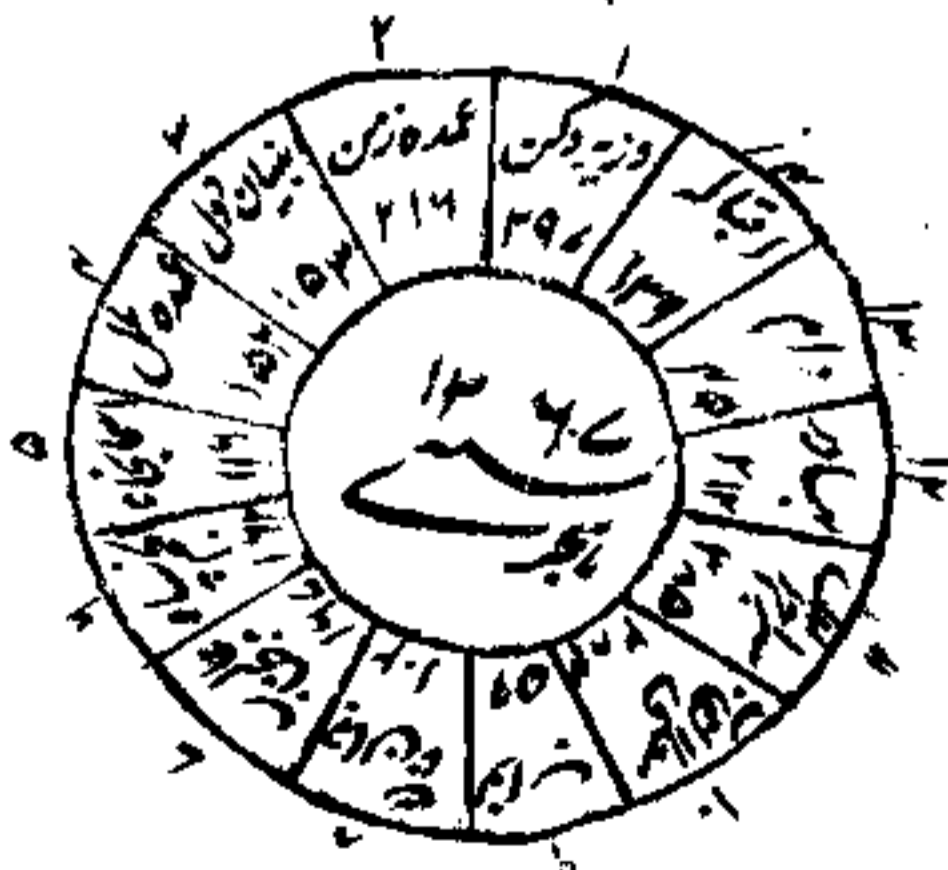
بیش نقش زین برف تیغ نیزان ز غضبش بشن شیخ تن بچین تن زین خدوت ز فیضش لطف

لغف ز لغفش خذف شغفشت غج شغفق ز زینش ز نبرق ضیق تن تن جشمنش بیش ز
 بیش جشمنش بیش پیش ز پیش فشدش بزین حبت زین لغفش پیش بیش
 بے شین لغت بخت بے لغش تن زیب نے نے به تن ز بیش جیب نجی بخت نج نج
 زن لغی ز جشش شتم بے زن

فایره التاریخ سرفرازی دیوانی سراج الملک بساورد

که ازان تاریخ هاسے لاتعدو له کسی حاصل میشد طریق اسواج آن چنان هست که از جهان
 عبارت القاب که عدد آن از روسے ایجد در پائین هر خانه دائره مندرج هست از هر عدد
 دانه هر خانه که خوانند شمار آثار نمایند و اعداد علیحدہ بنویسند و قتیکه انگشت بر میدارند
 میزان دستها ده تاریخ که در میان دائره مرقوم هست حاصل میگردد و پوشیده ماند که شمار
 عدد و طاق از همان خانه مبدأ مطلوب نمایند و شمار عدد و حجت از عقب خانه مبدأ مطلوب
 می نموده باشند

وزیر دکن عمده زمن بمیان دول عمده ملل آسمان جاہ انجم سپاہ عالیجناب جهان باب
 نواب سخی القاب سراج الملک بہادر دام اقبالہ

طریق پر کرون دایره از نقشه نما واضح نموده شد که نزار و صد و شصت و هفت هجری که در میان
دایره مرقوم است عدد داده مطلوب یعنی تاریخ ولادت با در ممدوح است و بس -

رقعه به التزام لفظ دست عاشقانه به فراق و دوری لطرز ظهوری

دست و پا باخته طوفان دریاسه فراق آواره گرد سفر دور دست اشتیاق دست بدندان
گزیده حسرت بے پایان دیدار گل بدست خورده خار خار یاد فراوان گل رخسار سر بر
به آرزو سے شہادت بے تیغ دست بر سر و سپین زود اندوه و ملال عشق بے دریغ دست
تیاغ دولت و محال شیرین لبان تلخ کام از کمال تیر دست بردہان بلبل داستان زن
گلزار ریخ و غم عنایب دست پرورده شاخسار درد و الم دل از دست داده بجان تیر
دست از جان شسته عشق دل آزار دل دار که دامن جنون از دست شوق دلش روی سلطن
نیافت و دست جنونش تار سے بہ گریبان دولت سلامت نگذاشته بستورتی داستان شہرستان
ما چاری و دست و پا بہ زنجیر دادگان زندان گرفتاری دست گدازتہ نیاز دست انگذگی
ما زبیب دست عقیدت گروانیدہ و بزنگ چنار بشوق اداسے آداب و بندگی ہمہ تن دست
بہم رسانیدہ بہ موقف عرض دست بہ خدمت لبتگان آن دست نشین بارگاہ عاشق
چاہ حسن و خوبی و دست گزین محفل محبوبی سیرساند کہ تا دست شفقت شایان و پنچہ عنایت
فراوان از سرم بر گرفته دست جبر و پیران دل آزار متاع صبر و قرار از دست بد و پنچہ
جان فشار فراق بے شمار باین حالت زار بدست تضایم سپردنہ کہادست زسی کہ ما جو اسے
طوفان زاسے اشک روان از ترستی بہ سوز آرم و کد ام دستگاہی کہ دست بہ خار زندہ
عریفہ حال زار را بدست قاصدی سپارم و قتیکہ بہ فرط مصنف و گران جانی مال قلم در دستم
گران بار شاد سوار بہت بلکہ قلم دار بے دستیار سی احد سے و دست دردی مرضی بہ دستم

در سیر ناتوانی دشوار از دستم چه بیاید اما اگر دستوری است مطلع اسناد می سراید -

گرفته دامان بار از دست زلفت دست رفت از کار و کار از دست رفت

افسوس افسوس خیز از داغ حسرت و رشک گوهر ناسفته اشک که فلک کوتاه دست به دست

نزول سوزیم عطا نموده چیز سے دست نمی بینم که سر دست به سر ببارکت نماز نموده گل مراد

دست چشم تماشا سے قامت با لایت که بالا دست از سر دست از زان است تا دست داد زندگی

چگونه بگذارم و این تمال عشوه بار را که دست نشاندۀ باغبان است از زمین زار خاطر چه

رنگ بر ارم سلسله عشق طره مشکبویت که چون دستباز گلزار مشام جان است از دست

غدا هم دشانه دارم هزار انگشت به دست نموده از سوفا سے آرایش آن سه مو باز میآید

تصور فرگانت که چون دست ترکان به کمانداری و صفت آراسے مشهور است چناناوک بلاک

به لبت سینه من پی با منی اندازد و قشش ابروانت که لبان و شنبلیله دست همواره از قهقهه

ماشوقان لے دست و پا دور است که ام زخم کاری که بیل بیقرار من نمی رساند اگر به سزا

دست درازی که دست تصور بعالم خیال بجهت هانت زده ام دستم نیز گردانی سزا است و

گرچه به جرم گستاخی که دست تخمیں به گردنت حاصل نموده ام دست مرا به تقا بنوری بود بخنقی

گو که تاریخ پستانت به دستم در آید و دوستی گو که سبب ز خندانست به دستم علیه نماید چنانکه گفت

دست موسی است که به فیض دست بوسیش دزد خا روشن ترا زید بیچاره گینی حنا

حکار پیش را دست آور چون بیدلان سیدانم و در تصور آن لکه نمی گذرد که آنچه ترکان

را غیرت دست در جان نیگردد انهم

گر دست دهد هزار جانم در یاسے مبارکت فاش نم

ای گل ز بجای رعنائی دست دست است و روزگار به رنگ بلبل دست آموز بود

بر دست تو دستار به هوا انگندن عشاقان به فرط جوش سودا است باعث سرور و نشاط

مندار و دست بدست مشتاقان موجب تاسف دل شیدا است و شک زدم از انباشش
 شمار هر چند که بر شک وارد دست و پاس زدم لکن بجای نرسیدم و چندانکه آه کردار
 به جانسوری دست نمودم اما بادی بدست پیروم همی بات همی بات سه
 کس دست و هر که دست جانان گیرم دست زخم و گوشه دامان گیرم
 جمعیت دل بدست آرام بر دست در دست گران زلف پریشان گیرم
 تا جان خود را که از دست جور بخرانت نهایت میقرار است لکن میهم و ببرد
 تسلیش می بخشم که اسه اجل مشتاق بدست باشش و چهره مراد را به ناض دست
 تا امید می بخراشش دست به سینه بر زن و دل کلف صم سپار این مثل است یادوار
 دست به کار دل بیار مجلس گران با سس حسن جانان متاعی نیست که سودایش دست بدست
 و دستا دست گرد و پای به بیانه جگر و نقد دل بدست در آید خسران مملکت حسن جمال که دستور
 یمن و یسار شان اگر چه غمزه غماز و کشته فتنه پر داز است اما دست رو بر سینه که امان کوسه
 عشاقی نمی زند و دست که چون صدف به حضور نشان کف کشته از گوهر مرادش محروم نمی کنند
 آید روزی بر دولت وصال دستیاب خواهی شد و دست و بغل بعد ما خواهی گشت زیاد
 ازین دست به تطویل زدن خاطر به صفا سگرامی را که آینه خورشید جهان تاب ضیای آن ما
 به طریق دست نگردان سستماند از گرد ملالت گداز نمودن است شرح در دایگز به جبران به
 الم را که محاسبان راست حساب بدست شمارش نمی توانند بچو دست به عود با بر به با چهل
 و حقیقت کشش دل و ایرد نشین غم را که خوش قلن ناور دست به بنیاد هسته کاغذ کبر و
 اشتیاقش نمی نویسند بچو عنوان به صواد تجویز با پر کشید لند دست بالای نایم و بد پاس
 اجابت معزونی می گرایم زبرد دست دستوران جهان و دستگیر در ماندگان به هم
 سرشته جان دل داده گان را از دست و لبران جالاک دست بر باد

رقعہ عاشقانہ در صنعت تکرار بغایت اختصار

جان من جانمن ازان روزے کہ این دروستند از دوران هواصابت دور افتاد چندان
 چندان درد جدائی دست داد که یک یکسا آن بہ ہزار ہزار نامہ در گنجہ و اندک اندک آن بہ بسیار
 بسیار خاصہ راست نیا پر گاہ گاہ از ارسال نامہ ہاے پے در پے یاد و شاد سینمودہ باشتند
 تا خار خار بیخ و الم تہ گل گل شگفتگی و خور سندی دکوہ کوہ در و غم بہ چین چین دلکشانی
 و دل بندی سبڈل گردو۔ پار من پار من براسے خدارحم کن رحم کن برین شیداہ ز بار بار
 زور و مجوری۔ خوار خواہم ز فرقت دورے۔ تا کجا کجا زور و خروش۔ باقیہ باقیہ خوش

رقعہ بقربائش انیس علیس در صنعت تجنیس نام

ہلبزی دیدم ہوش کمنہ دلبری بردوش کہ خلقی از شہرے و بازار سے گرداگردش پہنے
 طاقت و بازاری بود چنگی بر زردہ ہوش از سر این وجود نابود بود چنداگر از شوق گردش
 گردیدم مخاطب نگروید ہر چند کہ دل را بر شمع رخش پروانہ کردم پروانہ کرد چشم در یاد آن
 نہال ہشوہ بار چشمہ چشمہ خونبار است و دم در خیال ازوی کتاب عالم کتاب

بیت

ندم نہ داند رخس تنہا عشق او چو جانست در تن با

رقعہ در ضلع و رعایت اقسام اطعمہ بنام نامی غامض زار بطرز طعنا

ہوالمشان

سرجوش صیباتی مضطرب علوم۔ تہ و یک سلج اوراک فہوم۔ حلاوت پارہ سمرقند زباندانی

وزاکیت علو اسے نزاکتِ سمائی - قوام شیرینی نقل شقولات - آب و نمک انواع ماکولات و
 معقولات - چاشنی گیر شکر بوبرہ سخن آمیزنی - قنادی کدو گنجا زفاریسی و انگریزی - آغاے فصاحت
 آغ از بلاغت انجام میزای میرزا شش آغا میرزا نام زاد و نعت -
 اسی ہادی و دوستا و نعلیم نظام جزا حضرت سلام این بہت پیام
 چونکہ خدمت دار و غلی نیز خانہ کار عالی تعلق از ان نعمت خانہ عالی گردیدہ از شکر شکر
 آن شکر قلم خامہ را شیرین کام و شیرین کوزہ نیات آسہ را بہ شربت بردا و انباشتن لازم
 افتاد و زائق بر حق عم نوالہ مبارک و خوشگوار گرداناو -

قطبہ تاریخ

دار و غلہ میز گشد آغ
 دار و غلہ میز گفتہ تاریخ
 پر کن جام شہاب ساقی
 باد خلد کباب باستی
 حیرت رقی حدیث سلطانی این است کہ ذلہ ربایان مائدہ استحقاق ہم فائدہ رسانند و این
 را دانند کہ سہررتہ ہر شہ باور چچیانہ تابہ حدی کہ جنس ماہیانہ بخت و پز محل مبارک ہم
 از سال یکہزید و دو صدوسی دشش ہجرتی تا حال تعلق از عمد بزرگان این برشتہ جان
 است بدولت باریکت شگوار سی بندگان حضرت غرض از قیمت جنس یا از داخل در مقدہا
 یاد اخلت بہمات خام بخت آن ہیج نیست فقط مطلب ہمین است کہ این علاقہ نیز خاص
 خداوند نعمت است نوشتہ تختہ صدر یا تیغ گو شوارہ آن در ذیل تفصیل آن قدر دان
 بہ ایما سے جناب دارالہمام و کلارک صاحب بہادر و راجہ اشقام از دل بند بگر موہد این
 نیاز مند متعلق مملوک کہ بہ حق رسی خدمت چون گنگر بند و بہالم و بہ شتابہ نمیر از مشقت مالی
 حق تلفی نہ تا تم قہاست شدت و دو سال یہ استحقاق من حال است درین مدت دراز

وزمانه اور بازمانند طایر کباب کورام جان سوزنی که به جگر گذار می بفرورز رسیده و کورام تنگ ملامی
 که به خیر سگالی به وضوح نه انجا سیده به طفیل خوش کاری به پشت و کار بقصد حق این خدمت به
 بچسبی و بیخالی شکم پرورده ایم و به حسن پسند خدمتگزاری و خون آشامی اطاعت برداری
 هر گناه به آرزو و جادو نزاری خورده ایم به بالاسے عزت این دودمان و الا نشان پرورش گاه
 است و گیراسن و ماوای کجاست گوشت پوست تنگ درده است
 برین خوان نعمت چه دشمن چه دوست

به فیض مطبخ انعام عاشش	نه من باقی تن مهتا بخوروم
چو بدین میخورد و شکم بگو خور	که من هم رشته علوا بخوروم
گره شود بر او ستاره شود بری	با خوان کشتش نه نماید بر ابری

اگر دمان سبوسه در عایم راه به لقمه قبولیت خواهند انباشت و بمنزله کله بر باد به هوا سے مایوسی مملو
 نه خواهند داشت به بیکیاری و فاق نخواهد بود سه

نیم نمانے کر خورد مرد خدا
 بزل درویشان کند نمی دیگر

یقین که لخته دل سوخته در بیان را نکه بریان بریانی حسرت خوانند نمود و جگر کوفته جان
 را کوفت بر کوفت خواهند افزود سطلے کردل نشین ست زبانش می سراید یعنی هر چه در
 دیگر ست به چوپ می آید بفضله می تو اتم که درین باب حسرتی زخم لاکن برگی بیار و مر یا
 بخور اندا بر راه رابع قدیمی و محبت میسی تمکلف شدم نظیرے میثا بوزنی سے گوید
 جز محبت هر چه بر دم سود و خوشتر است
 دین و دانش عرض کردم کس بجزیری زندا
 مشهور است این همه شکل از بر است کل سوزنی سے گوید -

غلام گنبد کاکل و قبه است تنگ
 سے چهره جا باقی و لب کرده
 چنان تصور نشود که این هر چه سخن صفت به سیراث خواری و عیاشی خوری گفته نئے نے
 بر امید قدر دانی آن تنگ خوانی معانی چار چار زون و قلیه از بردن فقط بر آمد و تنگ

سخن آرا سے رحلاوت افزائی است والاسواسے دانہ چینی و کاسہ لیلی دسترخوان جناب
مالک رقاب حلیم و کریم لغاب ممتاز الملک بہادر دام دولتہ کہ بہ الزان نعمت بہ جوار رحمت خود
پرورش می فرمایند و پیرنج و ترودہ آتش شیر و نان پاو کہ خوشتر از مرغ و عطا و است عطا
می نمایند بر سفر و یکے چشم طبع و آرزو کشود دام و دست طلب و بار و کفچہ نہ نمود

بدین تلخی آزار حسد من و ندان   شکر دم تیز بر عطا سے سومان
اشتها چون سفت وارد لذت مرغ کباب

خوان ارا مرغ بر بان گر نباشد گو سباش

تا این لذت کہ چون آب گرم از سیر شمی نہ جو شیدم و بہ مشابہ پیر مرغ چالی بہ افسوس عالی در زیر
بترکش نیز کوشیدم مصالح وقت

از غافل فرزنجیل سرد می طلب

باکسانیکہ رونن بر نان خود مالیدہ دوغ و دو شتاب ما یک مرغ می ستانند و شراب و
کباب را حوت نیند انند شور بار شور آب گویند شک را چون تشنگ بوندہ بیازد گس
مان و رش شمارند و نان کلغ را چون کلاج خوردانی انکار نہ تراشہ خالی چه حاصل بود ایچیکہ بود

چون مادہ بکوان درول بود شصت

انصار میز پیش ستم پیشہ ایست   اشک کباب باعث طغیان آتش است
دل تنگی و شکفتیم شیر شکر است   چون زعفران خزان و بہارم برام است
چون از ہر خامی کامی نہ برآید پیچہ مغزی بان سوال کباب است

کد پرا پیسہ دادم کلاہہ اد با چوداد   ہر کہ باکم نایہ سودا میکند با پیوزد
از بیضہ خاکی چوہ نہ ناید و از کفچہ مار حلوانہ براید

جمع اند بدان سخت جان نیکو کو
نیاران چو اسید تو غیر نیست
شلفم شلفم مزن که چون تو

از پیله فولاد خورم چون کو
خمش با قیا جاسے تو غیر نیست
شلفم نہ خزند اہل اوراک

بدین جہت شفا لوسے لب را بہ حرفِ مطلب دل پسند خون آلودن نہ پسندیدم
و با یاران کرد ورت شمار کہ چون کرد و سے تلخ خوش ظاہر و بد باطن اند و سر سبزی
سخن مپوش آنا و شوار را بطہ پیوندا اتحاد نہ گزیدم این تشک معز ان مجنونے حسن تر کاریم
را بہتری دانند و این ترش رویان لیمونے شیرین گفتاریم را سب خوش خوانند ہر چند
کہ گندم نما و جو فروش نیستیم اما کسے نمیداند کہ گیتیم این نان برسی کہ امر دز میسر است
کیا است ہوس نان خطائی محض خطاست شعسر

دل بخوان چرخ سمان کش نہ بندی زینما
در شگدان کواکب استخوان سودہ آ

نظم موقوفہ

بدست خوان من یک ہست گو نان
سفیدی زخم چون شیر مال ہست
چرا کوشش کند بے فائدہ کس
نیاید بعمدہ بر تر ز تقدیر
کسی کو نان بہ نافر می خورد خود
در اینان یا فتم من نمان ز تقدیر
نہ بد نامی گذر از مرغ و ما ہے
ہو سہا باعث جان سوزی ماست

نہی خواہم دلا و دومان ز دومان
کہ تے بخشہ خدا از آبر و دومان
زند اندر تنور سرد و کومان
بدانش گر بود لکسان یومان
چہ از پنجه کشی خواہم از دومان
صدف سان چون زخم در آب جوان
اگر یابی تو با نام نگو نان
بہ تابہ دیر ماند تو بہ جوان